

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 451/2023-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Rakúsko, zastúpených Advokátskou kanceláriou Ivan Syrový, s. r. o., Kadnárova 83, Bratislava, IČO 47 232 765, v mene ktorej koná JUDr. Ivan Syrový, PhD., advokát a konateľ, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-6 C 49/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-6 C 49/2012 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1-6 C 49/2012 konal bez zbytočných prieťahov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume po **2 000 eur**, ktoré **j e** im Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 11. augusta 2023 domáhali vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), a to postupom Mestského súdu Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-6 C 49/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovatelia zároveň navrhovali, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať bez zbytočných prieťahov a priznal každému zvlášť primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že žalobou podanou na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) 9. mája 2012 sa sťažovatelia ako žalobcovia domáhali náhrady škody a nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci“). Prvostupňový súd v konaní vedenom pôvodne pod sp. zn. 6 C 49/2012 zamietol žalobu sťažovateľov v celom rozsahu 24. januára 2017, no na základe sťažovateľmi podaného odvolania bolo toto rozhodnutie zrušené rozhodnutím odvolacieho súdu z 27. júna 2018 a vec bola vrátená prvostupňovému súdu na nové konanie a rozhodnutie. Napadnuté konanie nebolo ku dňu podania ústavnej sťažnosti skončené. Sťažovatelia 18. mája 2022 adresovali predsedovi prvostupňového súdu sťažnosť na prieťahy, ktorú tento v upovedomení z 10. júna 2022 vyhodnotil ako dôvodnú.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov bolo ich tvrdenie, že došlo k porušeniu ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na rozhodnutie v primeranej lehote. Sťažovatelia poukázali najmä na to, že celková dĺžka konania presiahla do podania ústavnej sťažnosti 10 rokov. Okrem toho poukázali aj na konkrétne obdobia nečinnosti, najmä na začiatku napadnutého konania, ale aj od posledného pojednávania 10. septembra 2020 do súčasnosti.

4. Vo vzťahu k finančnému zadosťučineniu sťažovatelia uviedli, že 11-ročným trvaním napadnutého konania sa zvýšila intenzita ich právnej neistoty do tej miery, že stratili dôveru v súdny systém. Sťažovatelia ale neuviedli žiadne bližšie podrobnosti týkajúce sa konkrétnych súm, ktoré si uplatnili.

II.

Procesný postup ústavného súdu, vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľov

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 451/2023-13 z 5. septembra 2023 ju podľa § 56 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

6. Ústavný súd následne výzvou zo 7. septembra 2022 vyzval predsedníčku mestského súdu, aby sa vyjadrila k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti. Predsedníčka mestského súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 29. septembra 2023 pripojila vyjadrenie aktuálnej zákonnej sudkyne a bez bližšieho odôvodnenia navrhla, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľov nevyhovel. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení uviedla doterajšiu chronológiu napadnutého konania a zároveň zdôraznila, že predmetná vec jej bola ako novovymenovanej sudkyňi pridelená 28. júna 2023 spolu s ďalšími 389 spismi, pričom 130 z týchto vecí bolo procesne pripravených a čakajúcich na nariadenie pojednávania a 8 z týchto vecí bolo dokonca starších ako napadnuté konanie. Vo všeobecnosti k celkovému priebehu napadnutého konania zákonná sudkyňa uviedla, že to mohlo byť ovplyvnené výraznou zaťaženosťou a náročnosťou skladby vecí na okresnom súde, viacnásobnou zmenou (päťkrát) zákonných sudcov a napokon aj epidemiologickou situáciou v rokoch 2020 až 2021.

7. Po doručení vyjadrenia mestského súdu ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľov, aby v prípade, ak by to sťažovatelia považovali za potrebné, zaujal stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, ktoré mu v prílohe zaslal. Sťažovatelia v podaní doručenom ústavnému súdu 12. októbra 2023 zotrvali na argumentácii uvedenej vo svojej ústavnej sťažnosti a zároveň uviedli, že ani nadmerné zaťaženie okresného súdu, ani opakované zmeny zákonného sudcu a ani epidemiologická situácia v rokoch 2020 a 2021 nemôžu byť dôvodmi, ktoré by ospravedlnili 11 rokov trvania napadnutého konania. V tomto kontexte dodali, že nepriznanie viny, resp. nedostatok sebareflexie zo strany mestského súdu by malo byť brané na ťarchu tohto súdu a zohľadnené pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s podaniami účastníkov dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno v tomto prípade očakávať ďalšie objasnenie vecí.

III.

Chronológia úkonov okresného súdu v napadnutom konaní

9. Ústavný súd nahliadnutím do predloženého spisového materiálu mestského súdu (B1-6 C 49/2012) zistil, že mestský súd a predtým okresný súd vykonali v predmetnej veci tieto úkony:

- Dňa 9. mája 2012 sťažovatelia podali na okresnom súde žalobu, ktorou sa domáhali náhrady škody vo výške 6 740 eur a náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 6 000 eur podľa zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci proti Slovenskej republike konajúcej prostredníctvom Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky.
- Dňa 15. mája 2012 okresný súd vyzval žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe a zároveň zaslal stranám procesné poučenia.
- Dňa 6. júna 2012 sa žalovaný vyjadril k žalobe.
- Dňa 22. augusta 2012 sťažovatelia odvolali plnú moc pre svojho právneho zástupcu.
- Dňa 3. januára 2014 bola vec pridelená novej zákonnej sudkyňi.
- Dňa 12. februára 2014 sudkyňa nariadila termín pojednávania na 12. máj 2014.
- Dňa 12. mája 2014 sa uskutočnilo nariadené pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito.
- Dňa 13. mája 2014 žalobca v 1. rade predložil rozsudok Krajského súdu v Trnave sp. zn. 14 S 23/2012.

- Dňa 11. júna 2014 sudkyňa požiadala o zapožičanie spisu Krajského súdu v Trnave sp. zn. 14 S 23/2012.
- Dňa 30. júna 2014 došla odpoveď Krajského súdu v Trnave v zmysle, že predmetný súdny spis nemôže zapožičať, pretože tento sa nachádza na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).
- Dňa 4. septembra 2014 bola vykonaná opätovná žiadosť sudkyne o zapožičanie súdneho spisu, na ktorú Krajský súd v Trnave znova odpovedal, že spis sa stále nachádza na najvyššom súde.
- Dňa 4. júla 2014 žalovaný navrhol pristúpenie vedľajšieho účastníka do konania – mesta Šamorín.
- Dňa 12. septembra 2014 bol preposlaný návrh žalovaného žalobcom a vedľajšiemu účastníkovi a bol nariadený termín pojednávania na 14. november 2014.
- Dňa 14. novembra 2014 bolo pojednávanie odročené pre nejasnosti žaloby.
- Dňa 26. januára 2015 žalobcovia zmenili žalobu rozšírením svojho žalobného návrhu.
- Dňa 30. januára 2015 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom žalobcovia doručili súdu ďalšie rozšírenie žalobného návrhu, pojednávanie bolo odročené na 27. marec 2015.
- Dňa 6. februára 2015 okresný súd vyzval žalobcov na odstránenie väd ich podania (rozšírenia návrhu).
- Dňa 2. marca 2015 žalobcovia doručili okresnému súdu opravu svojho návrhu.
- Dňa 10. marca 2015 okresný súd uznesením pripustil zmenu žalobného návrhu žalobcov.
- Dňa 27. marca 2015 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 5. jún 2015, uvedený termín bol následne na žiadosť žalobcov zmenený na 8. jún 2015.
- Dňa 9. apríla 2015 žiadosť sudkyne o oznámenie stavu konania a zaslanie rozhodnutia z Okresného úradu Trnava a tiež žiadosť o zapožičanie spisu z Okresného úradu Dunajská Streda.
- Dňa 12. mája 2015 sa vyjadril vedľajší účastník.
- Dňa 11. mája 2015 došla odpoveď Okresného úradu Trnava.
- Dňa 8. júna 2015 a 11. septembra 2015 sa uskutočnili pojednávania.
- Dňa 21. októbra 2015 sa vyjadril žalobca v 1. rade.
- Dňa 30. októbra 2015 sa uskutočnilo ďalšie pojednávanie, ktoré bolo odročené na 25. január 2016.
- Dňa 5. novembra 2015 bol doručený vyžiadaný spis z Okresného súdu Dunajská Streda.
- Dňa 9. novembra 2015 sa opäť vyjadril žalobca v 1. rade.
- Dňa 18. novembra 2015 sa vyjadril žalovaný.
- Dňa 23. novembra 2015 boli doručené prílohy od žalobcu v 1. rade.
- Dňa 24. novembra 2015 sa vyjadril vedľajší účastník.
- Dňa 30. novembra 2015 bola doručená dokumentácia od žalobcu v 1. rade.
- Dňa 3. decembra 2015 boli vyhotovené kópie zo zapožičaného spisu z Dunajskej Stredu.
- Dňa 14. decembra 2015 žalobcu v 1. rade navrhol doplnenie dokazovania a vyjadril sa.
- Dňa 14. januára 2016 a 18. januára 2016 boli doručené ďalšie zapožičané spisy z Okresného súdu Dunajská Streda.
- Dňa 22. januára 2016 boli vyhotovené kópie aj z týchto zapožičaných spisov (4 C 102/2001, 10 C 118/2002).
- Dňa 25. januára 2016 sa uskutočnilo hlavné pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito na účely nariadenia znaleckého dokazovania.
- Dňa 8. februára 2016 sa vyjadrila žalobkyňa v 2. rade k znaleckému dokazovaniu.
- Dňa 12. februára 2016 sa vyjadril žalobca v 1. rade k znaleckému dokazovaniu.

- Dňa 21. apríla 2016 okresný súd vydal uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania v odbore stavebníctva, odvetví odhadu hodnoty nehnuteľností.
- Dňa 16. mája 2016 bol súdny spis zaslaný ustanovenej znaleckej organizácii.
- Dňa 9. júna 2016 bola vykonaná miestna obhliadka v rámci znaleckého dokazovania.
- Dňa 14. augusta 2016 znalecká organizácia predložila súdu vypracovaný znalecký posudok.
- Dňa 20. júna 2016 okresný súd rozhodol o znalečnom a zároveň zaslal znalecký posudok stranám na vyjadrenie.
- Dňa 4. júla 2016 sa vyjadrila žalobkyňa v 2. rade k znaleckému posudku a zároveň bolo podané odvolanie proti uzneseniu o znalečnom.
- Dňa 13. júla 2016 sa vyjadrili žalovaný a intervenient k znaleckému posudku.
- Dňa 14. júla 2016 sa vyjadril žalobca v 1. rade k znaleckému posudku.
- Dňa 19. júla 2016 boli preposlané vyjadrenia k znaleckému posudku stranám navzájom.
- Dňa 26. júla 2016 sa vyjadrila znalecká organizácia k stanovisku žalobcov.
- Dňa 30. septembra 2016 bolo hlavné pojednávanie odročené na 6. december 2016.
- Dňa 2. decembra 2016 bolo podané podanie žalobcu v 1. rade týkajúce sa odhadu trhovej hodnoty nájomného.
- Dňa 6. decembra 2016 sa uskutočnilo pojednávanie, bolo odročené na 17. január 2017 a neskôr presunuté na 24. január 2017.
- Dňa 24. januára 2017 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, ktorým okresný súd zamietol žalobu žalobcov.
- Dňa 28. februára 2017 bolo podané odvolanie žalobcu v 1. rade proti rozsudku.
- Dňa 1. marca 2017 bolo podané odvolanie žalobkyne v 2. rade proti rozsudku.
- Dňa 16. marca 2017 okresný súd uznesením vyrubil žalobcom súdny poplatok za odvolanie a doručil výzvy stranám na vyjadrenie k odvolaniam.
- Dňa 27. marca 2017 sa vyjadrila žalobkyňa v 2. rade k odvolaniu žalobcu v 1. rade.
- Dňa 9. mája 2017 bola vec pridelená novej zákonnej sudkyňi.
- Dňa 21. júla 2017 bolo doručené vyjadrenie žalobkyne v 2. rade k odvolaniu žalobcu v 1. rade.
- Dňa 7. augusta 2017 bola zaslaná predkladacia správa odvolaciemu súdu.
- Dňa 29. decembra 2017 bol zaslaný dodatok za súdnym spisom odvolaciemu súdu.
- Dňa 27. júna 2018 bolo vydané uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bol prvostupňový rozsudok zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.
- Dňa 7. augusta 2018 bol vrátený súdny spis okresnému súdu bez rozhodnutia o odvolaní proti uzneseniu o znalečnom, pretože toto odvolanie nebolo doručené ostatným subjektom.
- Dňa 16. augusta 2018 bolo zaslané uznesenie odvolacieho súdu stranám v konaní.
- Dňa 10. januára 2019 bolo doručené odvolanie žalobkyne v 2. rade proti rozhodnutiu o priznaní znalečného stranám v konaní.
- Dňa 23. apríla 2019 bol predložený spis odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní proti uzneseniu o znalečnom.
- Dňa 31. mája 2019 bolo vydané rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozhodnutie o znalečnom.
- Dňa 18. júla 2019 bol vrátený súdny spis okresnému súdu.
- Dňa 24. júla 2019 bolo zaslané rozhodnutie odvolacieho súdu stranám v konaní.
- Dňa 6. decembra 2019 bol nariadený termín pojednávania na 7. apríl 2020.

- Dňa 24. marca 2020 bol zrušený termín nariadeného pojednávania z dôvodu epidemiologickej situácie.
- Dňa 7. mája 2020 bol nariadený termín pojednávania na 10. september 2020.
- Dňa 10. septembra 2020 sa uskutočnilo hlavné pojednávanie a následne bolo odročené na 12. november 2020.
- Dňa 20. októbra 2020 bola doručená zmena žaloby žalobcov.
- Dňa 30. októbra 2020 bol zrušený termín pojednávania 12. novembra 2020 z dôvodu epidemiologickej situácie.
- Dňa 17. decembra 2020 bol nariadený termín pojednávania na 1. apríl 2021.
- Dňa 30. decembra 2020 bolo zaslané podanie žalobcu v 1. rade stranám na vedomie.
- Dňa 26. marca 2021 bol zrušený termín nariadeného pojednávania (1. apríla 2021) z dôvodu epidemiologickej situácie.
- Dňa 26. januára 2022 bola vec pridelená novej zákonnej sudkyňi.
- Dňa 26. mája 2022 bola doručená sťažnosť žalobcov na prietahy v konaní adresovaná predsedovi okresného súdu.
- Dňa 18. marca 2022 bol nariadený termín pojednávania na 15. júl 2022.
- Dňa 29. júna 2022 bol zrušený nariadený termín pojednávania z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne.
- Dňa 10. januára 2023 bola vec pridelená novému zákonnému sudcovi.
- Dňa 28. júna 2023 bola vec pridelená novej zákonnej sudkyňi.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom mestského súdu, resp. okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B1-6 C 49/2012 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. ich práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom tohto základného práva je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba čakajúca na rozhodnutie všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

13. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil

na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú

- právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje,
- správanie účastníka súdneho konania a
- postup samotného súdu.

Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovanej veci.

Právna a faktická zložitosť veci:

15. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, platí, že napadnuté konanie bolo celkom zjavne komplikované. V priebehu konania musel konajúci súd reflektovať viaceré iné súdne konania (Krajský súd v Trnave, Okresný súd Dunajská Streda), ako aj administratívne konania (Okresný úrad Trnava, Okresný úrad Dunajská Streda), do konania vstúpil vedľajší účastník (mesto Šamorín) a v konaní vyvstala aj potreba znaleckého dokazovania. V každom prípade priebeh napadnutého konania, ako bol opísaný v predošlej stati, nemožno pripísať iba na vrub faktickej, resp. právnej zložitosti prerokovanej veci.

Správanie účastníkov konania:

16. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd z priloženej chronológie ústavného súdu zistil, že sťažovatelia takmer po troch rokoch od podania žaloby (v januári 2015, pozn.) navrhovali rozšíriť žalobný petit. Urobili to pritom takým spôsobom, že ich musel konajúci súd vyzvať na odstránenie väd podania. Zmenu žaloby navrhli sťažovatelia aj po tom, čo bol pôvodný rozsudok zrušený a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie (20. októbra 2020). Uvedené svedčí o zložitosti veci prejednávanej v napadnutom konaní, ale tiež o tom, že ani samotný sťažovatelia nemali ujasnenú predstavu o svojom nároku, ktorého sa domáhali žalobou. Aj keď tieto okolnosti na strane sťažovateľov v konečnom dôsledku nemali rozhodujúci vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania (11 rokov, pozn.), do určitej miery k predĺženiu trvania napadnutého konania prispeli a ústavný súd na nich prihliadol pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení.

Postup okresného súdu v napadnutom konaní:

17. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní. Z chronológie úkonov okresného súdu vyplýva, že v priebehu konania sa opakovane vyskytovali dlhé obdobia zbytočnej nečinnosti. Napríklad obdobie od 6. júna 2012 do 3. januára 2014 v trvaní 18 mesiacov, tiež v rámci predkladacích úkonov pred predložením veci na rozhodnutie o odvolaní v priebehu (celého) roka 2017 alebo od 24. júla 2019 do 7. apríla 2020 v trvaní 8 mesiacov a napokon v období medzi 26. marcom 2021 a 18. marcom 2022 (12 mesiacov) a tiež medzi 15. júlom 2022 a samotným podaním ústavnej s'ťažnosti 11. augusta 2023 (13 mesiacov).

18. Z neefektivity usvedčuje okresný súd aj postup pri predkladaní odvolania odvolaciemu súdu, keď odvolací súd pre procesné pochybenia okresného súdu nemohol rozhodovať spolu o odvolaní proti rozsudku a odvolaní proti rozhodnutiu o priznaní znalečného.

19. Vo vzťahu k systémovým problémom (preťaženosť, časté zmeny sudcov) na okresnom súde, ktorý bol predchodcom mestského súdu (ktoré sú ústavnému súdu z jeho činnosti až príliš dobre známe, pozn.), ústavný súd opakuje, že akékoľvek systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru) oslabiť poukázaním na dlhodobu obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (m. m. IV. ÚS 76/07, I. ÚS 294/2016, III. ÚS 583/2016).

20. V napadnutom konaní teda došlo k neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu a popritom okresný súd postupoval neefektívne, čo možno v kontexte danej veci jednoznačne považovať za porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote.

21. Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že základné právo s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B1-6 C 49/2012 porušené boli (bod 1 výroku tohto nálezu).

22. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany s'ťažovateľom ústavný súd prikázal mestskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadost'účinenie

23. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

24. Cieľom primeraného finančného zadost'účinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

25. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

26. Sťažovatelia si uplatnili primerané finančné zadosťučinenie v sume po 10 000 eur, ústavný súd ale považoval túto sumu za zjavne neprimeranú, preto im priznal finančné zadosťučinenie iba vo výške po 2 000 eur každému (bod 3 výroku tohto nálezu). Pri určení výšky tohto zadosťučinenia zohľadnil ústavný súd svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 63/2020, IV. ÚS 109/2020, IV. ÚS 287/2020, IV. ÚS 313/2020), pričom prihliadol aj na okolnosti na strane sťažovateľov, na ktoré poukázal v bode 16 odôvodnenia tohto uznesenia. V prevyšujúcej časti ústavnej sťažnosti týkajúcej sa finančného zadosťučinenia teda nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

27. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 530,86 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

28. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a podanie ústavnej sťažnosti) v spojení s § 13 ods. 2 vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur. Ústavný súd podotýka, že repliku z 12. októbra 2023 nepovažoval za účelne vynaložený úkon právnej pomoci, pretože toto podanie neobsahovalo žiadny nový argument, ktorý by presiahol argumentáciu už uvedenú v samotnej ústavnej sťažnosti. Súčasťou výslednej sumy ja aj daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľov je platcom dane z pridanej hodnoty.

29. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

30. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu